

TOOLISTE HÄÄN

MÄRTS 1932

KOGI MADE TÖLISED, ÜHINEGE!
NR 3

EESTIMAA TÖLISÜHINGUTE KESKLIIDU HÄÄLEKANDJA

E. Töölisühingute Keskliidu 1931. a. tegevusest.

Aruande kokkuvõte E. T. Keskliidu nõukogule.

Möödunud aasta oli üheks raskemaks aastaks kogu maailma organiseeritud proletariaadile. Kohutav tööpuudus kõikjal ühes kapitalistide rünnakuga elustandardi allasurumiseks, sundis ametiühinguid asuma pealetungist kaitseseksikorda. Tuli pürida peamiselt võitlusega palkade vähendamise vastu ja tööaja lühendamise eest.

Möödunud aastal eriti terannenud kriis pidurdas meie ametiühingulise liikumise arengut väga tuntuvalt. Ametiühingud ei saanud oma tegevust arendada sellasel määral kui see oleks olnud võimalik normaaloeldes. Rõõmustavalt võib aga konstateerida, et ametiühingute tegevus, vaatamata määratutele majanduslikkudele raskustele, on siiski möödunud aastalgi arenenud ja liikmete arv isegi kasvanud tänu ametiühingute ja keskliidu püsivale koostööle.

Et E. T. Keskliit möödunud aastal isegi energilisemalt on suutnud tegeleda kui eelmistel aastatel, siis võlgne me selle eest eeskätt tänu R. A. Liidu ja Rootsi Ametiühingute Keskliidule, kellede otsekohestel rahalistel toetustel see võimalikuks osutus. Keskliidu sisetulekud liitunud organisatsioonelt liikmemaksudena olid niivõrd väikesed, et see vaevalt katab keskliidu ruumide korrashoiu ja kantselile kulud, rääkimata palgaliste töäjõude palkamisest, millela aga säärase organisatsiooni tegevus, nagu keskliit ei ole mõeldav.

Rootsi Ametiühingute Keskliidult saadud toetussumma arvel palkas keskliidu juhatus möödunud aastal veebruari kuul ametisse organisatori.

ORGANISATSIOONILINE ARENG.

Organiseerimistöö korraldusel on püütud panna erilist rõhku mahajäänudatele nurkadele ametiühingulise liikumise mõttes, kus praegu suuremad tööstuslikud käitised on tegevuses ja seega teatavad eeldused on olemas ametiühinguliseks liikumiseks. Organisator on käinud kohtadel asutamas uusi ametiühinguid ja elustamas vanu. Möödunud aasta jooksul oli liitunud keskliiduga järgmised uued ametiühingulised organisatsioonid: Tallinna Kullasepatöölise Ametiühing, Tallinna Puutöölise Üldühing, Eestimaa Savitöölise Ühing, Viljandi Töölise Ühing (uuesti elustatult), Eesti Klaasipuhujate Ühing, Antsla Töölise Ühing, Pärnu Sadamatöölise Ühing, Tallinna Sadamatöölise Ametiühisus, Eesti Kaubalaevastiku Mehaanikute ja Assistentide Ühing, Tallinna Tekstiiltöölise Ühing, Vana-Kariste Töölise Ühing ja Narva-Jõesuu Töölise Üldühing. Kokku 12 organisatsiooni. Keskliiduga liitumise otsused oma peakoosolekul on võtnud vastu veel Kohtla-Järve ja Kukruse kaevandustöölise ühingud, kuid seni pole veel jõutud esitada sisseastumiseks nõuetavaid materjale. Narvas on asutatud Tekstiiltöölise ühing Keskliidu normaalpõhikirja alusel seisev, peale selle on lähemas tulevikus tegevust alustamas

Tapa, Kunda, Rakvere, ja Jõhvi töölise üldühingud ning Narva Nahatöölise Ühing keskliidu normaalpõhikirjade alusel. Haapsalu asutati Eestimaa Autojuhtide ja mototehnikute Haapsalu osakond ja kontakt on loodud Tallinna Korstnapühkijate sellide Ühinguga, Rakvere Äri ja Kontoriteenijate Ühinguga ning Tartu restoraanide teenijate ühinguga, kellele liitumine keskliiduga sünnib arvatavasti lähemas tulevikus. Eesti Rätsepatöölise Liiduga on liitunud Tartu Rätsepatöölise Ühing, mis ajutiselt langes välja ja Pärnu Rätsepatöölise Ühing.

TÖÖLISKONNA HUVIDE ESINDAMINE SEADUSANDLIKUS TÖÖS.

Keskliidu juhatus on energilist tegevust avaldanud mõjutades riigikogu seadusandlikku tööd, et sotsiaalseadused oleksid vastuvõetavad tööliskonnale.

1931. a. algul valitsuse kujundamise puhul E. S. T. Parteij osavõtul esitas Keskliidu juhatus nõudmised seaduste kohta, mis tuleks keskliidu juhatusel arvates eeskätt panna maksma. Keskliit nõudis tööpuuduse vastu kindlustamise-, 8-tunnilise tööpäeva-, töölisanemate-, endiste gildede varanduste korraldamise-, pagarite öötookeeluseaduse muutmise seadust jne.

Riigikogu poolt vastuvõetud „Tööstuslike käitiste tööliskonna asutise seaduse“ eluviimiseks on keskliit aidanud kaasa aktiivselt sel teel, et saadeti juhtnõore ametiühingutele töölisanemate valimiste kohta, koostas vastavate valimiskomisjonide ja üldkoosolekute protokollide kavad, korraldas seaduse tutvustamise ja selgitamise koosolekuid ja saatis esindajaid käitiste töölise üldkoosolekutele. Tegelikult lasus töölisanemate seaduse selgitamine ja elluviimine keskliidu õlgadel. Valimiste tulemustega võib üldiselt olla rahul.

Nüüd, kus suuremas osas tehastes vanemate valimised on viidud lõpule, korraldati vanematele Tallinnas kursused, millest osavõtt oli üsna pidev ja elav. Ametiühinguliste ideede selgitamiseks on keskliidu juhatus otsustanud anda tasuta kõigile kursusest osavõtjatele töölisanematele keskliidu kirjastusel ilmunud kirjandust.

PALGAVÕITLUS JA TÖÖTAOLEK.

Nagu juba eelpool tähendatud tuli palgavõitluses pürida ainult seniste positsioonide kinnipidamisega, kuid kahjuks peab tunnistama, et selles majanduslikus kaitsesõjaski peab praeguses olukorras taganema järkjärgult. Töösturite ja põllumeeste ühisele palgavähendamise aktsioonile astus keskliit vastu, esinedes vabariigi valitsuse ja hasomini ees vastavate märgukirjadega.

Tööpuuduse vastu võitlemise alal esitati rida märgukirju. Lähem kirjeldus sellest ilmus eelmises numbris.

KOOSOLEKUD JA DEMONSTRATSIOONID.

Tallinna töölisanemate ja ametiühingute juhatuste esindajate koosolekuid on korraldatud iga kuu, millest osavõtt kogu aeg on kasvanud. Töölisanemate enamus on suhtunud keskliidule kõigiti heatahtlikult.

Eelmiste aastate eeskujul korraldati 1. mail suur demonstratsioon ja massmiiting lau-lupeo platsil, mis kõigiti õnnestus. Osavõt-jaid üle 6000. Osavõtt kasvab järjekindlalt. Teistesse linnadesse saadeti kõnelejaid ja trü-kiiti 25.000 lendlehte keskliidu ja R. A. L. manifestiga. 1905. a. ausamba avamisest võeti osa.

KIRJANDUS JA HÄALEKANDJA.

Möödunud aastal jätkati ka oma hääle-kandja „Töölise Hääl“ väljaandmist — neli korda aastas. Käesoleval aastal annab kesk-liit välja „Töölise Häält“ üks kord kuus. Ametiühingulise liikumise huvides peaks iga ühing tellima „Töölise Häält“ oma liigetele aga mitte suhtuma säärase loidusega kui seni.

RAAMATUKOGU.

Keskliidu korraldusse anti 1930. a. Tal-linna Ametiühingute Kesknõukogu raamatu-kogu, mida võimalik kasutada ei olnud selle

tõttu, et kogul puudusid kataloogid jne. Kuna ühingute liigete poolt pöörduiti korraldust keskliidu poole raamatute saamiseks, siis keskliidu juhatust lasi raamatukogu seada korda.

TÖÖLISTE HARIDUSLIIT JA SÕJAVASTANE AKTSIOON.

Keskliidu kongressi otsuste põhjal kutsuti ellu E. Töölisoharidusliit, mis pidas hiljuti oma esimese asemikkude koosoleku ja alustas juba tegevust. R. A. L. sõjavastase aktisioonist võeti osa koos teiste töölisorganisatsioonidega, saates 32.000 allkirja protestiks militarismi vastu.

RAHVUSVAHELISED SUHTED.

Rahvusvahelised suhted R. A. L. ja teiste maade ametiühinguliste keskliitudega on olnud kõigiti head. R. A. L. kauaaegse peasekretäri Joh. Sassenbachile saadeti keskliidud aadress tänuhäheks ta teenete eest meie ametiühingulises liikumises. Eesti esindajana R. A. L. nõukogu koosolekust võttis osa sekretär K. Must, samuti rahvusvahelisest töökonv-rentsist. H. Martinson võttis osa Rootsi am.-üh. kongressist Stokholmis ja A. Sirro Läti am.-üh. liidu kongressist Riias. Saksa ja Taa-ni ametiühingute liitude kongressidele on saadetud kirjalikult tervitusi.

Valitsuste vahetus.

Mida ametiühingutel oodata uuel kabinetilt.

Pärast Pätsu valitsuse langemist kolm nädalat kestnud kauplemise andsid veebruaril keskel uue, Jaan Teemandi valitsuse. Arvuliselt tugeneb uus valitsus umbes sama suurele koalitsioonile, kui eelminegi, kuid üksnes selle vahega, et koalitsiooni koosseis on muutunud töölisklassi ja ametiühingute seisukohalt halvemaks.

Eelmise valitsuse koalitsiooni kandvamateks rühmadeks olid sotsialistid ja põllume-hed ning nende vahel loodud töökava oli üht-lasi valitsuse töökavaks. Ja kuigi töölise esindajad Pätsu valitsuses olid vähemuses, suutsid nad ometi ühestküljelt suruda valit-suse tegevusprogrammi rea ülesandeid, mille lahendamisel olid huvitatud töötavad hulgad, teisest küljest ei lasknud nad kodanlistel rüh-madel jooksva valitsemistö alal astuda sam-me, mis oleks veelgi halvendanud laialiste rah-vahulkade olukorda.

Sellega ei ole muidugi öeldud, nagu võik-sime Pätsu valitsust pidada eeskujulikuks ja töölisklassi sõbralikuks. Ei, kaugelki mitte. Aga riigikogus praeguste jõudude vahekorra juures polnud võimalik ka ühtki paremat kom-binatsiooni töölise huvides luua. Riigikogus on vähem kui kolmandik töölise esindajaid ja kakskolmandikku kodanlaste saadikuid. Aru-saadavalt ei saa kolmandik kahekolmandiku vastu oma tahtmist täies ulatuses teostada.

Et aga Eesti Sotsialistlikul Töölise Par-teil läks korda nii mõndagi töölise huvides teostada ka Pätsu valitsuse ajal, on ilmselt

selge igale objektiivsele ametiühinglasele. Siin olgu vaid üsna lühidalt märgitud, et aastate järele võisime jälle näha riigikogu päevakor-ras ja valitsuse töökavas igasugu töökaitse ja tööõiguslikke seaduseelnõusid, mida puht-kodanlised valitsused poleks iialgi algatanud. Nii on teostatud 8-tunnilise tööpäeva seadus, käitiste töölise asutiste seadus, palgaraama-tutele vekslil õiguse andmise seadus, millest täna teisel pikemalt juttu, tööpuuduse vastu võit-lemiseks muretsetud üle 100 miljoni krediite, kehvamatele töötutele üle maa võimaldatud riigi kulul saada leiba, tuhandetele kehvikutele muretsetud osalt maksuta, osalt aga õige väikese maksu eest küttematerjaali, hoitud ära riigiteenijate haiguskindlustuse täielik lammutamine, ei lastud maha võtta väikse-mate, töötavasse kihti kuuluvate pensionää-ride pensione, hoiti ära alamapalgaliste riigi-teenijate palgakärpimine, vähendati raudtee-teenijate tööaega ja võimaldati neil saada puhkust, majanduspoliitika alal ei lastud tös-ta esimese järgu tarbeainete tolle, vaid võeti tarvitusele kaubanduse tervendamiseks erikor-raldused, mis annavad riigile õiguse korral-dava käega segada vahele erakaubandusele. Kõige tähtsam oli aga see, et sotsialistide energilisel ja järelejätmatul pealekäimisel eel-mine valitsus murdis kroonikukatajate ühise väerinna. Mida see töörahva hulkadele tä-hendab, teab igaüks, kes elanud üle rahalan-guse aegjärgud. Rahväärtuse kukkumisega oleks automaatselt sama võrra langenud rop-

suga kõik palgad ja ei oleks ametiühingutel ega kellegil võimalust olnud siin midagi ettevõtta.

See on eelmise valitsuse tähtsamate positiivsete sammude loetelu. Nii mõndagi neist oleksime ametiühingulisest seisukohast tahtnud täielikumana näha, kuid õiglaste kohtumõistjatena peame arvestama seejuures üldist majanduslikku olukorda ja peasi — jõudude vahekorrad. Antud olukorras võime siiski eelmist valitsust positiivsena võtta. Ja see tor-kab eriti silma valitsuste vahetusel.

Teemandi kabinett tugeneb põllumeestele ja keskerakonnale. Koalitsioonis pole enam tööliste esindajate valvavat silma ega korraldavat kätt. Selletõttu ei leia meie ka uue valitsuse töökavas ühtki punkti, mis kuidagi, kas või kaudseltki viipaks töötava rahvahulga tarviduste ja huvide rahuldamisele. Küll kõneldakse aga seal jõukama põlluharijate kihi toetamisest, neile igasugu soodustuste muretsemisest, võlgade vähendamisest, neile anda kavatsesest moratooriumist jne. Eriti huvitav ja kogu valitsusele iseloomulik on uue teedeministri esimesed väljendused riigikogu

elarve komisjonis. Seal ta on nimetanud kõiki raudteelasi, kes seisavad vastu raudtee üleviimisele kommertsiaalale — suuresuuga logarditeks ja vedelejateks, kes lonkivat riigikogu komisjonides. — Kes need siis on?

Aga ei keegi muu, kui raudteelaste kutseühingute tegelased. Riigikogu komisjonid kutsuvad neid, nagu ka Eestimaa Töölisühingute Keskliidu esindajaid, seletusi andma küsimustes, millest huvitatud nende organisatsioonide seljataga seisvad hulgal. Nüüd on siis uus teedeminister ristinud raudtee kutseühingute paremaid tegelasi logarditeks. Aga neile osaks saanud söim ja haavamised, on ühtlasi kogu ametiühingulise pere haavamine.

Meie ei ole kuulnud, et koalitsiooni ridades oleks sellaste väljenduste eest teedeminister mõistetud hukka, või talle vähemalt märkusi tehtud. Koalitsioon on temaga nähtavasti solidaarne. Siit peame tegema järelduse: kogu praegune koalitsioon on äärmiselt vaenuline ametiühingulisele liikumisele.

Meie võime ainult sellest leida lohutust, et praeguse valitsuse iga on lühike.

Töö väheneb, palgad langevad.

Töövõimalused Eesti tööstuses on järjest vähenenud. Suuri vallandamisi on toime tulnud iseäranis eelmise aasta lõpul ja käesoleva aasta algul. Eesti tööstus on kiratsenud algusest peale. Enne maailmasõda asutatud suurkärtsed, mis olid mõeldud peamiselt Vene turu nõuete täitmiseks, osutusid Eesti iseseisvuse ajal nagu liigseks. Nad ei ole suutnud võistelda välismaade tehniliselt moderniseeritud kätistega, mis pealegi on olnud varustatud soodsamalt toorainetega ja on kasutanud suuri siseturgusid. Meie suurkärtsed on tarvitanud kalleid tooraineid (suured veokulud) ja meie oma siseturg on olnud liig kitsas suurkärtsite kaupade mahutamiseks. Peale selle on Eestis rahva ostujõud madalmaid Euroopas, eeskätt on see maksev töölikonna kohta, sest Eesti tööliste palgad on olnud äärmiselt madalad.

Kui meie räägime Eesti tööstuse tänapäeva raskustest, siis peame silmas pidama seda, et meil ei ole tegemist ainult maailma majandusliku kriisi raskustega, vaid meil on tegemist ka oma sisemiste nõrkustega, mis on põhjustatud Eesti erilistest arengu tingimustest ning ka majandus- ja sotsiaalpoliitilistest suunadest, mis on määranud meie majanduspoliitikat ja riikliku elu juhtimist.

Maailma majanduslik kriis, mis lahti puhkes 1928. a., annab end juba Eestis 1929. a. peale teravalt tunda. Töötajate arv on suur-tööstuses pidevalt vähenenud. 1929. a. oli töötajaid suur-tööstuses 30.885, 1930. a. — 29.904 ja 1931. a. 1. jaanuaril — 25.922 (arvatud on kõik suur-tööstuses töötajad — juhtiv personaal jne.). Kui jälgida suur- ja kesktööstuse tööliste arvu liikumist (maha arvatud juhtiv personaal) 1931. a. viimase

nelja kuu kohta, siis saame järgmise pildi:

1931. a. 1. okt.	—	28.244	töölist
1. nov.	—	27.811	„
1. dets.	—	27.514	„
1932. a. 1. jaan.	—	25.734	„

Sellest nähtub, et tööliste arv suur- ja kesktööstuses on 1931. a. sügisest peale suuresti langenud. Samal ajal tõuseb töötute arv linnade ja aleвите tööborsides. E. statistika keskbüroo andmete järele oli registreeritud tööta töölisi järgmiselt:

1931. a. septembris	—	2096
oktoobris	—	5425
novembris	—	7554
detsembris	—	7961

Siin ei ole arvestatud avalikkudele töödele paigutatud töölisi ja andmed puuduvad Saaremaa, Võru linna- ja maa-, Põlva linna- ja Narva-Jõesuu alevi tööborsides registreeritud töötute kohta. Jaanuari algul oli tööborsides registreeritud 9000 töötatöölist, peale selle oli avalikkudele töödele paigutatud 5700 töötut. Praegu on registreeritud töötatöölisi üle 17000 ja see arv näib kasvavat. Käesoleval aastal on mitmed suuremad kärtsed vallandanud hulk töölisi. Suuremad vallandamised on toime pandud Lutheri vabrikus, Järvakandi kastitehases, Türi paberivabrikus. Terves reas kärtsides on toime tulnud vähe-maid vallandamisi, nagu on selgunud töö-lisvanemate aruannetest.

* * *

Tööliste vallandamiste kõrval on asutud töötasu alla suruma. Paljudes kärtsides on pal-kade alandamine teoks saanud ja see näib üldiselt kestma edasi. Palkade allakiskumist on

käitiste juhatused põhjendanud majanduslikust kriisist tekkinud raskustega. Kuid on olnud ka juhtusid, kus on seletatud, et meie kõrge krooni kurs on toonud tööstustele raskusi. Tekkinud raskustest tahetakse üle saada palkade alandamisega. Vaatamata sellele, et tööliste palgad teevad välja kõige vähema osa tootmiskuludest, leitakse siiski, et kõige pealt tuleb hakata kärpima tööliste palku. Tegelikult ei vii aga see kokkuvõid tööstusi raskustest välja, küll aga lööb alla tööliste ostujõu, mis toob majandusellu juure uusi raskusi.

Aluseks võttes rahvusvahelise tööbüroo andmeid ja silmas pidades elumaksumust, selgub, et eesti tööliste tegelik teenistus praegu inglise tööliste teenistusest madalam on rohkem kui 2 korda, kui ka arvesse võttagi inglise raha langust. Varematal aastatel oli eesti tööliste tasu inglise tööliste omast madalam rohkem kui 2½ korda. Eesti tööliste palgad on langenud alates 1929. a. lõpust tunduvalt. Kuigi statistilised andmed näitavad 1930. a. ja 1931. a. I poole kohta, et tööliste teenistus iga tööl olnud tunni eest pole palju vähenenud, halvenes tööliste majanduslik seisukord 1930. a. ja 1931. a. jooksul suuresti, sest ettevõtetes hakati tööaega piirama, et hoiduda suurematest vallandamistest. 1931. a. novembri kuul töötas suurtööstuses vaid 65% tööliste üldarvust normaalse töökoormatusega, — 35% töölistest tegi tööd piiratud töökoormatusega. (Normaalseks töökoormatuseks meie töökaitse seaduste kohaselt loetakse 200 töötundi kuus, kui kuus on 25 tööpäeva). Siiski oli novembri kuul 7,3% töölisi, kes tegid kuus 240 töötundi — seega 40 ületundi. 15% töölistest töötas aga kõigest 200 tunni asemel vaid 175—193 töötundi, 2,2% töötas 150—168 tundi, 8,8% tegi tööd 136 tundi ja vähem kuus. Ligi 25% tekstiiltööliste üldarvust töötas novembri kuul vaid 112 tundi. On loomulik, et töötasu kärbitud töövõimaluste juures on pisikene. Paljudel kordadel ei ole vabrikus töötavate tööliste kuuteenistus suurem hädaabitöödele paigutatud töötatööliste teenistusest. Näiteks teenisid Tallinnas kunstarve vabrikus 75% töölisi jaanuari ja veebruari kuu jooksul 28 krooni 80 senti. Suuremad tekstiilvabrikud on töötanud pikemat aega 3—5 päeva nädalas, misjuures mehed on kuus teeninud 30 krooni, naised 20—25 krooni.

Hoolimata sellest, et tööliste palk oli madal ja 3—5-päevased tööpäevad palka isegi alandasid on käitised 1931. a. sügisest peale tööliste palku veelgi alla löönud. Statistika Büroo andmeid käesoleval talvel ettevõtetud

palkade alandamise üle ei ole veel ilmunud. Käitiste juhatused on palkade alandamised tööinspektoritele teatavaks teinud ja neist andmetest selgub järgmist: 1931. a. 1. okt. kuni 1932. a. 15. veebruarini on üle maa tööliste palku alandatud 24 suurtööstuslikus ja 3 kesktööstuslikus käitises, milles töötanud ligi 8000 töölit. Palku on kärbitud 10—25%. Kahtlemata on need arvud nüüd veel suuremad. Töölisvanemate aruannetest on selgunud, et reas käitistes on tööliste palku kärbitud veebruari lõpul ja märtsi algul.

Palku on alandatud 1. okt. 1931. a. kuni 15. veebr. 1932. a. järgmised käitised: a.-s. Lutheri puutööstus — 20%, Türi puupapi vabrik — 10%, Põhja puupapi vabrik — 10%, Jägala puupapivabrik — 10%, Tammi-ku puupapivabrik — 10%, a.-s. „Massoprodukti“ mööblivabrik — 10%, Juhansonini mööblitööstus Tallinnas — 15%, Riigi lauatehas — 12—25%, „Vaba Maa“ trükkikoda 10%, „Kave“ šokoladivabrik — 10%, „Progress“ kompvektivabrik — 10%, Ginovker ja Ko. šokoladivabrik — 20%, P. K. „Estonia“ piimatööstus — 10%, Narva linaketruse vabrik — 10%, a.-s. „Vill“ Narvas — 10%, Kukruse põlevkivikaevandus — 10%, „Eesti Kiviõli“ põlevkivikaevandus — 10%, Viljandi linavabrik — 3—5 senti tunnis, O. Grünbergi rauatööstus Viljandis — 25%, Meleski klaasivabrik — 6—8%, Sindi tekstiilvabrik — 10—15%, Simmi omnibuse ettevõtte Tartus — 10% j.t. Tegelikult on mitmes nimetatud käitises tööliste töötasu langenud rohkem kui 10—25%. Teatavasti ei ole toodud nende andmete juures näit. tükitöö ümberarvestusi, töönormide suurenemist, preemiate kärpimist. Nii näiteks on Lutheri vabrikus suurel osal töölistest töötasu langenud kuni 50%. Kui tööline teenis enne 1. okt. teatud tükitööga 65 krooni kuus, siis võib sama tööline ühe ja sellesama tööga, sama töötundide arvu juures teenida kõigest 36 krooni kuus. Seesuguseid nähteid tuleb ette mõnes teiseski eelpoolnimetatud käitises.

Vallandamised kui ka palgakärpimised on üldiselt toimunud enamikus käitistes vaikset, mõnel pool on tekkinud küll n.-n. metsik-streike (Narva linavabrikus), kuid sitket töölikonna vastupanu tööliste organiseerimatusel tõttu ei ole olnud. Valitud käitisvanemad on küll mitmes käitises energiliselt vastu astunud palkade kärpimistele, kuid organiseerimatud töölisel ei ole saanud moodustada siin tarvilikku seljatagust. Vähe on sellest, kui töölisvanemad koos ametiühinguga nõudeid esitavad. Ettevõtjate pealetungi vastu peab astuma tööliisklassi enamik ametiühinguliselt organiseeritult.

Tööline! Oled sa juba ametiühingu liige?

Ainult ametiühingu kaudu võid oma elujärge parandada!

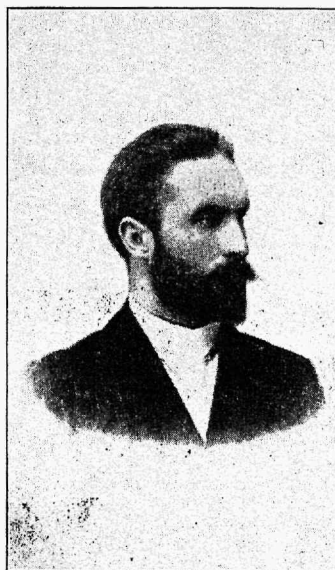
Dr. Paul Kalnin — läti-eesti töölisliikumise üks rajajaid.

Läti tööliklass pühitses 3. märtsil suurejooneliselt läti parlamendi esimehe dr. Paul Kalnini 60-aastast sünnipäeva. Ühes läti proletarlastega on põhjust ka meil tuletada meele

Aastat 35—38 tagasi asus P. Kalnin noore arstiteaduse üliõpilasena Tartu elama. Kuid oma teadusliku töö kõrval hakkas ta siin agaralt propageerima ka sotsialistlikku maailmavaadet.

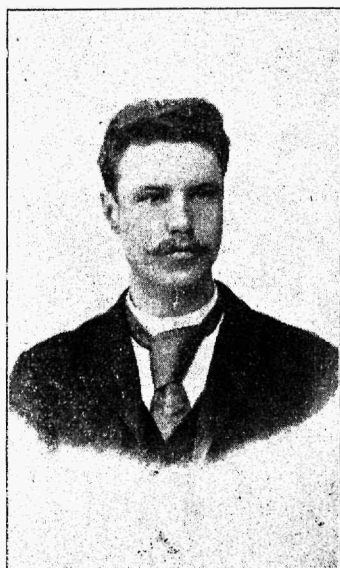
P. Kalnin.

A. Alver.

selle mehe aupäeva. Saatus tahtis et Paul Kalninit pidi saama mitte ainult läti sotsialistliku liikumise üks rajajaid, vaid ka eesti töölistliikumise õhutajaid ja hooandjaid.

Esijoones tegutses ta muidugi läti üliõpilaste keskel, levitades kirjandust, pidades loenguid ja referaate ning nõnda valmistades ette läti töölistliikumise tegelasi.

P. Kalnin üliõpilasena.

A. Müller.

Samal ajal hakkas P. Kalnin otsima aga ka sidemeid eestlaste-sotsialistidega. Peagi sattus ta kokku mõne aja eest Tartusse elama asunud Mihkel Martnaga. Kürestis arenes mõlema mehe vahel soe sõprus. Nende ümber koondub teisigi mõtteosalisi, nagu Andres Alver, Richard Aavakivi, riigisakslane — veendunud sotsialist Albert Müller ja teised. Ühes koos uurivad nad uut, välismaalt, eriti Saksamaalt sisseveetavat kirjandust, kirjutavad ja levitavad lendlehti, tutvustades seega laialisi hulki sotsialismi aatega ning valmistades ette pinda töölisliikumise tekkimisele.

Nõnda võime täie õigusega siduda ka Paul Kalnini nime eesti töölisliikumise ettevalmistajate nimedega.

Dr. Paul Kalnini elukäigust olgu märgitud järgmist: sündinud 3. märtsil 1872. a. Semgallil külas. Õppis Liibavi gümnaasiumis, kus juba õpilasena tutvunes sotsialismiga ning

muutus veendunud töölisliikumise tegelaseks. 1894—1898. aastani õppis arstiteadust Moskvas ja Tartus, olles ühtlasi sotsiaaldemokraatlike lehtede kaastööliseks ja toimetajaks. 1897. aastal mõisteti ta ühes teiste põrandaaluste tegelastega vangi ja sealt vabanedes põgenes ta 1903. aastal Zürichis. Esimese vene revolutsiooni päevil 1905. aasta lõpul tuli ta tagasi kodumaale ja võttis elavalt osa revolutsioonilisest tegevusest Liibavis ning Riias. Järgmisel aastal pidi aga uuesti reaktsiooni pedetungi eest põgenema. Nüüd tegutses ta Zürichis, Berliinis ja Leipzgis. Kuid partei soovil asus ta juba samal aastal põrandaaluseks uuesti Lätis tööle, toimetades partei häälekandjat „Zihna“ (võitlus). Peale 1917. a. revolutsiooni tegutseb ta juba jäädavalt kodumaal, sammudes töölisliikumise tegelaste esirinnas. 1925. aastast peale on ta valitud ikka jälle tagasi läti parlamendi esimeheks.

Palgaraamatu juriidiline iseloom.

J. Klesment.

1. Palgaraamatu väljaandmise sunduslikkus.

Tööstusliku Tööseaduse § 95 järgi tuleb igale tööstusliku käitise töölisle anda palgaraamat hiljemalt seitsmendal päeval peale tööliste käitise tööle laskmist. Nagu Vene vabriku ja mäetööstuse Peaamet seletanud, on palgaraamatu väljaandmine sunduslik, kui möödunud on seitse päeva tööliste tööle laskmisest, kusjuures ei ole tähtis kas tööline kõik need seitse päeva on töötanud järgimööda või mõningate vaheaegadega.

Vene Rahaministri ringkirja järgi 21. maist 1897 nr. 12980 on palgaraamat ainukene seaduslik lepingu vorm tööliste palkamisel ning igasugused muud lepingud, mis ettevõtja ja tööliste vahel sõlmitud ja mis pole kooskõlas palgaraamatus tähendatud tingimustega, ei ole seaduslikud.

Vene Vabriku ja mäetööstuse Peaameti seletuse järgi ei vabasta palgaraamatu andmisest ettevõtja ja tööliste vahel sõlmitud leping, olgu see leping ka notariaalne. Samuti ei vabasta palgaraamatu andmisest ka tööliste äraütlemine palgaraamatu vastuvõtmisest.

Nagu kõigist sellest nähtub, on palgaraamatu andmine kõigile töölistele sunduslik.

2. Millistes käitistes on palgaraamat sunduslik?

Palgaraamatu andmise nõue kui ka palgaraamatu tingimused sisaldavad Tööstusliku Tööseaduse teises jaotuses esimeses peatükis. Selle peatüki sissejuhatava paragrahvi (§ 42) järgi on reguleeritud tööliste palkamine vabrikutööstuslikes, mäe ja mäetööstuslikes ettevõtetes.

Meil tuleb tööstuse mõistet tõlgitseda sotsiaalseaduste mõttes, eriti ka tööliste palkamise palgaraamatute suhtes laiemalt, kuna kõigis Eesti ajal vastuvõetud seadustes, mis kuuluvad töökaitse alasse, on tööstuse (hiljemas seadusandluses tarvitatud sõna „käitis“,

milline väljendus tööõiguslikult seisukohalt õigem) mõiste alla arvatud:

a) mäekaevandused, kivimurrud, turbatööstus ja igasugused teised käitised, kus maapõuest välja tuuakse maapõue varasid;

b) käitised, kus saadusi valmistatakse, ümbertöötatakse, puhastatakse, parandatakse, kaunistatakse, lõpetatakse, valmistatakse maagiks, lõhutakse, hävitatakse, või kus aineid ümberluuakse, tööstusesiseseadeid või abinõusid lammutatakse, igasugust liikumise ja elektrifõudu saavutatakse, transformeeritakse ja üle antakse, samuti ka laevaehtus;

c) käitised igasuguste ehituste, hoonete, raudteede, tänavraudteede, sadamate, laevatehaste, muulide, kanalite, veeteede, maanteed, tänavate, tunnelite, sildade, viaduktide, mustavee kanalisatsiooni ja -torude, kraavide, kaevude, telegraafi, telefoni ja elektri sisseadeite, gaasivabrikute, veevõrkude ehitamiseks või muude ehitustööde tegemiseks, samuti ettevõtted, millele ülesandeks nende uuesti ülesehitamine, korrashoidmine, parandamine, ümberehitamine või lammutamine, alusmüüride ja igasuguste teiste eeltööde tegemine ülalnimetatud ehituste ja hoonete jaoks;

d) käitised inimeste ja asjade veoks maanteedel, tänavatel, raudteedel, mere- ja siseveeteedel, kui ka kaupade tõstmiseks dokkides, sadamasildadel ja ladudes.

Sarnane loetelu tugeneb rahvusvahelisele konventsioonile ja leidub muu hulgas seaduses laste, alaealiste ja naiste töö kohta tööstusettevõtetes, mis endaga asendab Tööstusliku Tööseaduse teise jaotuse esimese peatüki §§ 64—70 ja 72—86. Ei ole mingit kahtlust, et sarnasel juhul kui ühes ja samas seaduses osas tööstuse mõiste kohta on antud uuema seadusega laiem määritelu, see määritelu laieneb ka kogu vastava seaduse osale.

Sama loetelu sisaldub ka terves reas teistes seadustes, mis asendavad Tööstusliku Töö-

seaduse norme. Iga seadustik peab kujutama enesest terviku ning ei saa olla ühes seadustikus ühe ja sama mõiste kohta mitmesuguseid määritelusi.

Sellest kõigest tuleb vastuvaidlematult järeldada, et ka palgaraamatute kohta käivad normid tulevad maksvaks lugeda kõigi ülalnimetatud käitiste kohta ja TTS § 42-st tuleb sellejärgi tõlgitseda laiemalt vastavalt rahvusvahelise konventsiooni määritelule.

Samale seisukohale on asunud mitmel korral Riigikohus, eriti ka töökaitselise järelevalve ja tööliste palkamise suhtes, millised eeskirjad leiduvad TTS esimeses ja teises jaotuses (Riigikohtu Adm. osak. otsus Võru linnavalitsuse asjus).

Olgu juurelisatud, et sama seisukoht on *expressis verbis* väljendatud ka Tööstuslikkude käitiste tööajaseaduse (RT 61 — 1931) § 4-s, millise teise lõike lõpus öeldud: „... normaaltööpäeva täpne pikkus peab nähtuma ette iga päeva kohta eraldi sisekorra määrustes, kus need sunduslikud, teistes käitistes aga palgaraamatus, mille andmine töölisele on tööandjale sunduslik.“ Selle seaduse alla (§ 1) kuuluvad aga kõik rahvusvahelises konventsioonis loendatud käitised. (kuigi mõningates erandites.)

Kuna seadustes ei ole nähtud ette tööliste alammäära, mis tingib töökaitseseaduse maksuvuse, on selge, et palgaraamatute andmise kohustus on igal ettevõtjal, kel on palgalisi töölisi, olgu töölisi üks või rohkem.

Palgaraamat tuleb anda töölisele tasuta.

Palgaraamatu kaotamiseks korral antakse töölisele uus palgaraamat, mille eest nõutakse sisse sisekorra määrustes ettenähtud tasu (TTS § 97).

3. Palgaraamatu sisu.

Palgaraamat tuleb anda välja vastavalt kinnitatud vormi kohaselt (TTS § 95). Palgaraamatu vorm on kinnitatud Vene vabrikute ja mäetööstuse Peaameti poolt ning see on maksev ka meil.

TTS § 98 kirjutab ette, et palgaraamatus tuleb ära tähendada järgmist:

- 1) töölise nimi, isanimi ja perekonnanimi,
- 2) palkamise ja isikutunnistuse tähtaeg (viimasel nõudel ei ole meie oludes tähtsust, kuna vastava seaduse alusel isikutunnistus ei ole sunduslik),
- 3) teenistuse tasumäär, tema väljaarvamise aluste ja maksutähtaegade äranäitamine,
- 4) tasumäär ettevõtte juure asutatud korterite, saunade jne. kasutamise eest töölise poolt,
- 5) muud teenistuse tingimused, mida kokkuleppivad pooled loevad tarvilikuks raamatusse sissekanda,
- 6) teenistuse tasu sissekanded (RT 112 — 1921),
- 7) väljavõtted seadustest ja määrustest,
- 8) mahaarvamised teenistuse tasust.

Tööstuslikkude käitiste tööaja seaduse § 11 järgi peab palgaraamat neis käitistes, kus pole sunduslikud sisekorramäärused, sisaldama ka normaal tööajapikkuse. Järelikult omab juriidilise tähtsuse ainult niisugune palgaraamat, mis vastab eeltähendatud nõuetele.

4. Sissekanded palgaraamatusse.

Sissekanded palgaraamatusse tehakse ette-

võtte kontoris, milleks palgaraamat tuleb esitada töölise poolt kontoris (või ettevõtjale) ja peab olema ühes vajalikkude sissekannetega antava töölisele tagasi hiljemalt nädala jooksul arvates esitamise päevast. Raamatu kontoris (või ettevõtjale) esitamise aeg märgitakse töölisele väljaantavale kontermargile (TTS §§ 50 ja 99).

Vene vabrikute ja mäetööstuse Peaamet on seletanud, et palgaraamatut ettevõtja oma käes pidada kas üldse või kauem kui 7 päeva, ei või ka töölise enda soovil vaid ta on kohustatud seda töölisele ühes vajalikkude sissekannetega andma tagasi.

Töölisel endal ei ole õigust teha palgaraamatusse mingeid sissekandeid.

5. Karistumäärused.

Ettevõtte juhatajad, kes süüdi: 1) töölise pidamises ilma palgaraamatuta ja 2) selle raamatu mitte õieti pidamises, — karistatakse vanema tööinspektori poolt administratiiv korras rahatrahviga viiest kuni kahekümne viie kroonini iga rikkumise eest, kusjuures karistus määratakse iga töölise kohta, kellele pole antud palgaraamatut või kelle kohta see peetud ebaõigelt. Sealjuures ei tohi aga üldine karistus igal üksikul juhul tõusta üle 500 krooni. On selge, et sama karistuse alla langeb ettevõtja ka muude seadusenoeterikkumises (näit. raamatu mitte õigel ajal töölisele tagasi andmises). Ettevõtja aga, kes võtab tööliselt palgaraamatu eest tasu või võtab seda rohkem kui lubavad sisekorra määrused (palgaraamatu kaotamise korral), karistatakse rahatrahviga viiekümnest kuni kolmesaja kroonini.

6. Kokkuvõtte palgaraamatu juriidilisest iseloomust.

Eelpooltoodud kaalutlustest selgub kokkuvõttes:

1) igale töölisele tuleb anda hiljemalt seitsmendal päeval peale tema tööleasumist ettevõtja poolt tasuta palgaraamat;

2) palgaraamat peab vastama kinnitatud vormile ja sisaldama seaduses ettenähtud andmeid;

3) palgaraamat on ainuke seaduslik lepingu vorm töölise palkamisel ning muud lepingud ei ole seaduslikud;

4) palgaraamatu andmine on kohuslik ning sellest kohustusest ei vabasta ettevõtjat ka töölise ja ettevõtja vaheline kokkulepe;

5) palgaraamat on kohuslik kõigis tööstuslikes käitistes, mis loendatud rahvusvahelises konventsioonis, vaatamata töölise arvule;

6) jooksvad sissekanded palgaraamatusse tehakse ettevõtja poolt, kus tuleb tähendada, tööpäevade ja tundide arv, tükitöö jne. ning maksmisele kuuluva tasu suurus; töölisel pole õigust palgaraamatusse teha sissekandeid;

7) ühes vajalikkude sissekannetega tuleb palgaraamat hiljemalt 7 päeva jooksul anda töölisele tagasi ning raamatu hoidmine ettevõtja käes on keelatud;

8) ettevõtja, kes rikub palgaraamatu kohta käivaid nõudeid, langeb karistuse alla.

7. Palgaraamat vaistuvaidlemata aktina.

Ülaltoodust selgub, et palgaraamat omab täiel määral vastuvaidlemata akti iseloomu. Teisest küljest garanteerib seadus, et iga töösutliku käitise töölisele peab antama palgaraamat.

Riigikogu poolt läinud reedel kolmandal lugemisel vastuvõetud „Palgaraamatu järgi teenistustasu sundtäitekorras sissenõudmise seadusega“ on palgaraamatutele tunnustatud vastuvaidlemata akti iseloom veel sellega, et palgaraamatule on antud sama iseloom, kui teistele vastuvaidlemata aktidele, nagu vekslid, obligatsioonid jne. Nimelt täiendab see seadus Tsviikkohtupidamise seadust selles mõttes, et palgaraamatute järgi saamata palga sissenõudmine sünnib samuti sundtäite korras, nagu teiste vastuvaidlemata aktide järgi.

Järelikult ei ole edaspidi vajadust töölisel sarnasel korral, kui ta palka pole saanud õigel ajal kätte, pöörata kohtu poole hariliku nõude korras, vaid sundtäite korras, esitades kohtule vastava palve juures palgaraamtu. Kohtunik kirjutab otsuse saamata palga ja viivitusraha sissenõudmise kohta palgaraamatusse endasse sisse ja raamat esitatakse kohtupristavile, kes kohe asub saadaoleva summa sissenõudmisele.

Uus kord lihtsustab märksa palga sissenõudmise protsessi, on odavam ja kiirem ning ei võimalda ettevõtjail varanduste kõrvaldamise teel maksimist eemal hoida. Ettevõtjat ei kutsuta üldse kohtusse, vaid otsus tehakse ilma ettevõtja osavõtuta.

Ülaltähendatud seadust, mille algatajaks oli end. hariduse- ja sotsiaalminister J. Piiskar, tuleb sellega pidada töölisklassile tähtsaks saavutuseks, kuna ta võimaldab töölisele palga kättesaamist kiiremalt ja ühes sellega ka kindlamalt kui senine kord.

Toimetuse poolt: Avaldades J. Klesmenti artikli, soovime kõigile töölisele selle artikliga lähemalt tutvuneda. Iga tööline hoolitsegu selle eest, et tal oleks seaduslik palgaraamat ning pööraku kaebusega tööinspektori poole, kui palgaraamatut ei anta või kui seda ettevõtja poolt korralikult ei peeta. Uue, endise valitsuse poolt algatatud seadusega, on palgaraamat saanud töölisele eriti tähtsaks dokumendiks, kuna ta võimaldab lihtsustatud protsessi korras saamata töötasu kättesaamist. Seaduse järgi peab olema palgaraamat nii suurte kui väiksete ettevõtete töölisel. Eriti väiksemate ettevõtete töölised hoolitsegu, et nad saaksid palgaraamatu, kuna just neis väga tihti palgad maksmata jäetakse. Uus seadus parandab töölise olukorda märksa.

Sadamatöö korraldus uutele alustele.

Lääne-Euroopa riikides on sadamatöölise olukord kindlustatud enamasti *kõikjal kollektiivlepingutega*, milles on määratud kindlaks täpselt palgad, tööaeg, tööolud j. m. Meil Eestis aga pole suudetud sadamatöölise ametiühingute poolt suruda peale tööandjatele kollektiivlepinguid, mille tõttu töölised on täiesti väljaspool igasugust kaitset. Sadamasse võib asuda tööle iga isik, kes aga tahab, kui ta suudab luua ainult liitripudeli või mõne muu selleaolise vahendiga soojema suhte formanniga. Suurest tööpuudusest aetuna tuleb maalt ja linnastki igasugustelt kutsealadelt juhuslikku elementi sadamasse tööle, olles sel tööalal täiesti võhik, millele otseseks tulemuseks on muidugi sagedad tööõnnetused. Pea igast ajalehe numbrist võib lugeda sadamatöölise vigastustest, mis pole ainult tingitud sadamatöö hädaohtlikust iseloomust, vaid sageli vilumatusel. Teine suurem halb juhusliku elemendi sadamasse valgumisel on see, et säärane ebateadlik, hoolimatu ja arenematu maalt tulnud mass **surub alla praegusedki madalad palgad** sadamas. Säärased uustulnukid ei küsi kunagi hinda ega pea ka hinda kinni, kui tööandja püüab seda alandada, vaid kukub aina murdma, olgu palk miline tahes või kannataga seltsimees kõrval ta mõtlematu „pugemise“ tõttu. Sääraste maalt tulnud „onklite“ teguviisi all kannatab eriti Pärnu sadam, kuna Tallinna sadamasse just nii kergesti juuretuliija tööle ei pääse.

Välismaal aga ei tunta säärast tohuvabohu sadamatöödel kui Eestis. Isegi niisugustes

riikides, kus sotsiaalseadusandlus pole sugugi eeskujulikult arendatud, leidub **seadusi, mis korraldavad sadamatöid**. Käesolevas kirjutises toodavad näited Rumeenia ja Brasiilia kohta ei tarvitse olla meile sugugi eeskujuks kuid oleks siiski võrdluseks meie oludega, mis valitseb ses suhtes täielik anarhhia. *Näiteks Rumeenias maksab seadus, mille järele võivad töötada sadamas ainult erilisel registreeritud sadamatöölised. Töösaamine on korraldatud nii, et igauks saaks tööd kindlas järjekorras aga mitte nii, et üks kamp töötab kogu aeg, kuna teised pingutagu püksivihma, nagu see sageli Eestis on. Selle seaduse elluviimiseks on asutatud n. n. sadamatöö nõukogud, kus on esindatud tööinspeksioon, sadamavalitsus, tööandjad ja töölised. Neil nõukogudel on õigus lahendada konflikte töölise ja tööandjate vahel, määrata kindlaks palku, karistada töölisi põhjendamatu töölt puudumise ja muude väiksemate üleastumiste eest jne.*

Brasiilias Sao-Paulo sadamalinnas Santose kohta anti määrus, mille järele *sadamasa laevale laadimine ja lossimine võib toimuda soliidsete, määrusi täitvate sadamatöökäitiste ja laevasõidu seltside poolt*. Meil aga hangivad sadamatööd omale ükskõik kes.

Töötamiseks on õigus ainult neil registreeritud sadamatöölisel, kes vastava tunnustuse on muretsemis asjaomaselt politseivõimult. *Tööandjad võivad valida välja tublimaid töölisi, kuid pole kohustatud eelistama teatava ametiühingu liikmeid!* See korraldus on muidugi tööandjatele väga mokka mõda. Re-

gistreeritud sadaamtöölise arv ei tohi tõusta üle 2000 töölise, kuni see ei osutu hädavajalikuks.

Lubatud kõrgemaks tööajaks 24 tunni kestel on 8 tundi. Määrusega kindlustatakse ühtlasi tööpalgad: kohvi laadimisel 120 reisi kotist päeval, öösel 240 reisi. Harilikkude kaupade transporteerimisel maksetakse 12 milireisi päeval ja 25 reisi öösel tunnis. Puhkepäevadel tõstetakse neid takse 20 milireisi võrra. Öötööl on 1 tund puhkeaega, mille eest ei makseta tasu ja õhtusöögiks maksetakse 2 milireisi.

Määrus sisaldab veel mitmesuguseid nõudeid tunnistuste ja paberite kohta, mis isikud peavad näitama ette, kes tahavad saada poliitiseist sadamatöölise „paberid“. Samuti peab töölisele teatama sisse- ja väljalaeatud tonni arv ja maksetav summa. Tüliküsimused lahendatakse sund-vahekohtutes.

Genti sadamas tõmmati 1. jaanuarist käesoleval aastal kindel piir **alaliste sadamatöölise ja juhuslikkude sadamas töötajate vahel.**

Sadamavalitsus võtab ette sadamatöölise registreerimise ja annab välja igale sadamatöölisele palgaraamatud. *Tööandjad on ko-*

hustatud võtma tööle ainult neid töölisi, kel on näidata ette sadamavalitsuse poolt väljaantud palgaraamat. Seni palgati töölisi kõrtsides ja makseti palka samuti kõrtsides, kuid nüüd sünnib töölise töölevõtmine ainult kindlas, selleks määratud kohas ja kõrtsis ei tohi sündida enam ühtegi palgamaksmist.

Eeltoodud korraldustest sobiks meie oludesse vast teataval tingimustel ja vastavate paranduste ning täiendustega Genti sadam töö korraldus. Ka meil sünnib uute töölise palkamine sadamas kõrtsilaua ääres ja palka maksetakse samuti kõrtsis, kuhu tööline sageli ka oma viimased vaevaga teenitud sendid jätab. Eestiski tuleks määrata kindlaks teatavad sadamatöölise palgaalammäärad, kuid praegu maksvaist kõrgemad, anda välja palgaraamatud, võimaldada sadamatöölisele valida oma töölisnõukogud, korraldada tööaeg ja ületunnitad ning lubada töötada ainult palgaraamatutega varustatud isikutel, ja kohustada ettevõtjaid ka ainult neid töölisi tarvitama. Samuti peaks teostatama kõvemat järelevalvet sadamatöödel ja ratifitseeritama sadamatöölise kaitseks vastav konventsioon.

Saksa ametiühingute erakorraline kongress.

23. märtsil tuleb Berliinis kokku Saksa Ametiühingute Liidu erakorraline kongress, mille päevakorras on ainult üks küsimus — *kuidas luua töövõimabusi.*

Selle küsimuse lahendamiseks on rakendunud tegevusse vabaametiühingud ja sotsialistlik partei erilise intensiivsusega. Kongress astub kokku selleks, et esitada riigivõimule ja kogu avalikkusele organiseeritud töölise nõudmised töötaolu lahendamiseks.

Saksamaal, nagu teisteski riikides on tööpuudus kasvanud kohutava kiirusega. Tagurline valitsus, riigikantsler Brüningiga eesotsas, selle asemel, et asuda tõsiste abinõudega võitluse tööpuuduse vastu, on võtnud riikliku hoolduse alla kapitalistid. On pandud maksmaks kolm n. n. hädakorra dekreeti, millega on alla surutud üldiselt töölise palgad ja on kärbitud sotsiaalkindlustuse kulused. Viimase hädakorra dekreedid kaudu vähendati töölise palku 12% võrra. Samal ajal on sellesama dekreediga saadud elukallidust alandada kõigest 5%. Seega on Brüningi valitsus soodustanud töölise elutasapinna allaviimist.

15. ja 16. veebr. Saksa Ametiühingute Liidu nõukogu koosolekul, kus erakorraline kongress otsustati kokku kutsuda, toodi ette, et valitsuse poolt antud hädakorra dekreedid ei ole hoidnud ära kriisisüvenemist. Hädakorra dekreetide hooaeg algas 1931. a. juunikuul. Siis pandi maksmaks teine hädakorra dekreet (esimene dekreet tuli 1923. a. tööaja pikenda-

miseks), siis oli töötatöölisi 4,1 miljoni. 1931. a. oktoobris anti kolmas dekreet, siis oli töötuid 4,7 miljoni ja novembri kuul kui anti välja neljas hädakorra dekreet, oli töötatöölise arv kasvanud 5,3 miljoni peale. Praegu on Saksas töötuid kaugelt üle 6 miljoni. Need arvud tõestavad, et majanduslikud raskused on saksa parempoolisel valitsusel ja tema majanduspoliitikal üle pea kasvanud.

Nõukogu poolt vastuvõetud otsuses öeldakse muuseas:

Ametiühingud on teinud korduvalt riigi valitsusele ettepanekuid panga-, krediidi-, maksu-, elukalliduse- ja tollipoliitika juhtimise alal. Kuid töölikond on oodanud asjatult nende ettepanekute teostamist. Valitsus on jätnud järsult tähelepanemata ametiühingute tungiva nõudmise: teostada olevate töövõimaluste paremat jaotust 40-tunnise tööandala seaduse kaudu.

Ametiühingud kinnitavad nagu varemaltki, et majanduslikule kriisile tuleb vastu astuda aktiivse välispoliitikaga. Sisepoliitilised abinõud ei suuda anda mõjuvat abi. Kuid siiski tuleb ära kasutada kõik siseriiklikud abinõud, mis võiksid vähendada töötaolu. *Uute töövõimaluste soetamine tuleb asetada riigi majanduspoliitika tulipunkti.* Ametiühingud nõuavad, et uute töövõimaluste muretsemiseks tuleb panna tegevusse kõik riigi käsutuses ja mõjustuses olevad jõud.

R. A. Liidu tegevusest.

Rahvusvahelise Ametiühingute Liidu sekretariaat on avaldanud aruande tegevusest, aja kohta 31. märtsist 1931 .a. kuni 30. jaanuarini 1932. a. See aruanne esitati 13.—17. märtsil s. a. Bernis peetud R. A. Liidu nõukogu koosolekule.

R. A. L. tegevust on esijoones mõjustanud raske majanduslik kriis, mis on muutunud viimasel ajal äärmiselt teravaks ja on toonud töölisklassile suuri viletsusi ning kohutava tööpuuduse. Majandusliku kriisi kõrvale on tekkinud veel rahanduslik kriis enneolematust ulatuses. Peale selle on olukorra pehmenemist takistanud poliitiline pinevus riikide sisemises kui ka rahvusvahelises elus. Seismajäänud käitised, pankade pankrotid, rahaväärtuste kokkuvarisemised tõeistavalt selgelt, et kapitalistlik majanduse süsteem on lõõnud vabiseva. Aratundmine, et vabiseva tulundusliku korra asemel peab tulema uus kord, ei ole omane mitte ainult klassiteadlikule tööliskonnale, vaid on tunginud ka kodanliste ringkondade keskele.

Üldine rahulolematuse ähvardab kapitalistide võimule päitseid pähe panna, või koguni kukutada kapitalismi võimu. Et rahvahulkade tähelepanu ei koonduks tõsiste kriisi põhjuste peale, et see suunduks hoopis mujale, selleks püüavad kapitalistid tekitada hulkades kahtlust töölisliikumise vastu, või koguni tekitada rahvahulkades viha töölisliikumise vastu. Tagurlus kriisi vastu võitlemise sildi all, püüab juhtida avaliku arvamise tööliskonna sotsiaalpoliitiliste saavutiste vastu, püüdes võita üldise heakskiitu sotsiaalseadusandluse pidurdamiseks ja palkade alandamiseks. Kokkuvõttes: tagurlus otsib abinõusid, et likvideerida tööliste õigusi. Kõikides maades on ametiühingud pidanud aktiivset võitlust tööliste õiguste kärpimiste vastu. Paljudes maades on tulnud ametiühingutel võitlust pidada fashistliku liikumise vastu. See liikumine, mis on juhitud finantskapitali, töösturite ja suurpõlvipidajate õnnistusel, on võtnud oma peaülesandeks töölisliikumise hävitamise. Fashistliku liikumise vastu peavad rasket võitlust Saksa, Austria, Poola ja Soome ametiühingud.

Tööpuudusest ja muudest majanduslikkudest raskustest mõjustatud töölised ei suuda sageli õieti mõista ametiühingute praegust rasket olukorda. Kommunistide poolt on pandud käima agitatsioon, nagu oleksid vabaametiühingud loobunud töölisklassi eest võitlemast, nagu ei kasutaks vabaametiühingud kriisi vastu võitlemiseks kõike võimalikke abinõusid. Seepärast on tarvilik põhjalik selgitustöö selle üle, kui kaugele võib ulatuda ametiühingute mõju avaliku elu juhtimisel, praeguste jõudude juures.

Majanduskriisi laienemisega on tulnud ilmsiks, et üldiselt tunnustatavaks seisukohaks on võetud, et praeguse kriisi ületamine võib teoks saada vaid rahvusvahelise koostööga rahvusvaheliste abinõudega. Kodanluse keskeltki on kadunud usk, nagu võiks praegust kriisi kõrvaldada sotsiaalpoliitika lammutami-

sega, töölisliikumise hävitamisega, palkade kärpimisega ja tollimüüride püstitamisega. Üldiselt leiab poolehoidu põhimõte, et majanduslikust kaosest võib väljapääseda vaid rahvusvaheliste abinõudega.

R. A. Liit ei saa loomulikult toime panna aktsioone üksikutes riikides. Tema ülesanded on rahvusvahelise iseloomuga. R. A. L. koondata kõikide maade ametiühingulised jõud rahvusvaheliseks aktsiooniks. Kunagi varem ei ole olnud maailm nii küps rahvusvaheliseks tegudeks kui praegu. Igapäev toimub mitmesuguseid rahvusvahelisi nõupidamisi ja tehinguid mitmesugustel aladel. Peamiselt käsitletakse majanduslikke küsimusi rahvusvaheliste loosungite all. Seepärast tuleb R. A. L. rahvusvaheliste aktsioonide tähtsust kõrgelt hinnata ja otsida abinõusid, et tema tegevusel oleks suur mõjutus.

Möödunud aastal on R. A. L. asetanud omas tegevuses peardu järgmistele aladele:

1. Majanduslikud küsimused.
2. Sotsiaalpoliitika ja töölisaridustöö.
3. Võitlus sõja ja fashismi vastu ja desarmeerimise eest.
4. R. A. L. mõju laiendamine.

Majanduslikus võitluses pöörati esijoones tähelepanu 40-tunnise töönädala läbiviimisele. See nõue on võetud peaaegu kõikide R. A. L. liitunud ametiühingute tegevuskavasse. Tsheliis on ametiühingute algatusel sotsialistliku tööministri poolt esitatud juba vastav seaduseelnõu parlamendile. Et liitunud organisatsioonide võitlust 40-tunnise töönädala eest ja majanduse kriisi kõrvaldamiseks intensiivsemaks muuta, otsustas R. A. L. juhatus kokku kutsuda üleilmse ametiühingute konverentsi, mille päevakorras oleks kriisi kõrvaldamise abinõude ülesseadmine. Sellest konverentsist kutsuti osa võtma ka Ameerika Ühendriikide ametiühinguid, kuid on selgunud, et P. Ameerika ametiühingud ei pea seda tarvilikuks. Konverentsi lõpuks peetakse ära ja see toimub aprillikuu lõpul ajal rahvusvahelise töökongressiga Genfis.

Sotsiaalpoliitika alal on ühendust peetud rahvusvahelise tööbürooga. On ette valmistatud tööliste esindajaid töökongresside päevakorras olevates küsimustes.

Haridustöö alal peeti Inglismaal Oxfordis nooremate ametiühinglaste kokkutulek ametiühinguliste küsimuste selgitamiseks. Koos õpetajate internatsionaaliga on asutud kasvatus- ja haridusprogrammi koostamisele.

Võitluses rahu ja desarmeerimise eest on mõjustatud rahvasteliidu juures töötavaid vastavaid asutisi. Koos Sotsialistliku Tööliste Internatsionaaliga algatati rahvusvaheline petitsioonide aktsioon. Selle aktsiooni kaudu demonstreeriti maailma tööliskonna rahutahet desarmeerimise konverentsile.

R. A. L. mõju laiendamiseks võttis peasekretär reisi ette Balkani riikidesse, Palestiinasse ja Egiptusse. Hollandi ametiühingute kaasabil teostus Hollandi-India ametiühingute liitumine R. A. L.-ga.

Norra ametiühingulisest liikumisest.

Esimesed katsed Norras kutsuda ellu ametiühingulist liikumist tegi Marcus Thane. Pärast kaheaastast tegevust oli sellel liikumisel juba 1850. aastal 20.000 liiget. Tema võitluse sihiks olid kõrgemad palgad ja paremad tööttingimused ja liikumine ise kandis juba algusest peale revolutsioonilist ilmet. Selle tagajärjel suruti see liikumine vägivaldselt maha 1851. a.

Kuuikümnendate ja seitsmekümnedate aastate vältel tegutsesid n. n. tööliste ühingud, kes rohkem teotsesid kultuuriliste ja toetamis küsimustega kui kutsealaliste asjadega. Uus ametiühingulise liikumise areng algas seitsmekümnendatel aastatel tööstuse õitsele lõomisega. Kuid alles kaheksakümnendatel aastatel kutseühinguline liikumine hakkas kiiremalt arenema. Ühingud liitusid kutsealaliselt maakondlikkudeks liitudeks, kohalikud aga — üksikliitudeks.

1890. a. arenes moodne ametiühinguline liikumine ühes ajakohaste sihtidega. Järgnevad liikmete arvud näitavad Norra ametiühingulise liikumise suurt tõusu: 1905. a. — 17.000 liiget; 1910. a. — 47.000; 1915. a. — 77.000 ja 1920. a. juba 142.000 liiget. Vabrik- ja tööstustöölisi oli ametlikkude andmete järgi 1850. a. — 12.700; 1875. a. — 54.500; 1900. a. — 79.500 ja 1920. a. — 158.000. Umbes 100.000 töölislit leidsid tegevust käsitöös. Nõnda siis aastal 1920 Norra ametiühinguline liikumine oli võrdlemisi tugev.

Streigid, majanduslik kriis ja kommunistlikud urgitsemised töölikonnas põhjustasid 1921. aastal liikmete arvus suure tagasimineku. 1922. a. oli liigete arv langenud 83.000 peale. Järgnevad aastad töid uuesti tõusu. 1931. a. oli ametiühingutel juba jälle üle 140.000 liikme, kes kuulusid 33 eri liitu ja olid organiseeritud ligi 1800 haruorganisatsiooni. Nende hulgas ei puudu ka Norra äri- ja bürooteenijate ja riigi- ning omavalitsuste teenijate ja õpetajate koondised.

Üks kutseühing kujundab endas kindla

tööstusharu jaoks loodud haruühingu, kelle tihti üksikute käitiste jaoks on allosakonnad. Enamasti on need haruühingud koondunud kartelli. Need kartellid, kohalikkude ühingute kõrval saadavad ka omad esindajad üldisele ametiühingute kongressile. Kogu maa on kaetud ametiühingute võrguga. 1923. a. ametiühingute kongress otsustas kutseühingud muuta tööstusharu ühinguteks. See jäi aga teostamata, kuna üksikud liidud sellele avaldasid tugevat vastupanu.

Norra seadusandlus ei sisalda ühtegi normi koalitsiooni vabaduse kohta. Küll on see aga praktiliselt olemas. Tegelikult ei ole selle vastu kunagi vaieldud. Kutseühingute loomine ei ole kunagi vähematki takistamist leidnud. Lubatud ühing on juriidiline isik füüsilise isiku õigustega. Karistuslist vastutust kannavad ühingu juhtivad füüsilised isikud. Ühingud ei allu mingisugusele ametiasutiste järelevalvele ja seadusandlus ei sisalda ühtegi normi ühingu sundusliku sulgemise kohta.

Kutseühingute kohta maksvas seaduses töötülide kohta 5. maist 1927. a., mis kujundab endast lisanduse üldisest ühingu õigusest ja millise määruse § 2 järgi ametiühingud, tööandjate ühingud ja nende liidud kõrgemate valitsusasutiste palvel on kohustatud teatama andmed ühingu juhatuse, liigete vahetajate jne. kohta. § 1 mõiste järgi loetakse ametiühinguks iga töövõtjate organisatsioon ehk töölisühing, kelle sihiks on töövõtjate huvide kaitsmine nende tööandja vastu.

Kuigi Norra oma riigivormilt on kuningriik, on norralased demokraatlikumaid rahvaid Euroopas, mida kujukalt tõendab ka eelpool toodud kirjeldus. Kui tuletada meelde, et Norras on elanikke 2.800.000 ümber, s. o. üle kahekorra rohkem meie riigi rahvaarvust, siis võime küll Norra ametiühingulise liikumise intensiivsust võtta meie kutseühingulise liikumise eeskujuks.

E. Rätsepätööliste Liidu 2. kongress.

28. ja 29. veebr. s. a. peeti Tallinnas E. R. L. 2 kongress, millest osa võtsid Tallinna, Tartu, Narva ja Pärnu esindajad kokku 28. Liitu kuuluvate ühingute üksikliikmete arv on 700 ümber.

Loetletud linnad kuuluvad Liitu, teistes linnades pole veel jõutud ametiühinguid asutada.

Kõige vanem on Tartu ühing, mis käesoleval aastal pühitseb juba oma 25. a. juubelit ja kõige noorem Pärnu ühing, mis asutati alles läinud aastal.

Rätsepätöö on kõige mahajäänum käsitööharu tööviisi poolest Eestis, kus puuduvad peale õmblusmasina igasugused tehnilised vahendid. On hävitatud ka äärmuseni ette-

võtete töökojad. Töölised töötavad omas kodus tükiviisi, mille eest makstakse odavat töötasu, mis tükitöö iseloomulik nähe. Rätsepätöölistel puudub 8-tunniline tööpäev, töötatakse veel nagu läinud sajandil kuni 16 tundi päevas. Ei pääse neile ligi ka ükski teine sotsiaalseadus, nad ei kuulu ka haigekassa alla. Pika tööpäeva juures on tuntud nende kutsehaigus — tiisikus ja varajane invaliidiks jäämine.

Möödapääsematu ja eluküsimus on ametiühinguline organiseerumine. Sellest viletsast olukorrast tingituna korduvadki sagedased streigid.

Rätsepätöölise streigid on küll suurelt jaolt õnnestunud, kuid palju soovida on alati jättnud võidu kindlustamine. Seda sellepä-

rast, et pole jõutud täiel määral läbi suruda kollektiivlepinguid ning neid kindlustada tagatissummadega, millised on tarvilikud selleks, et ettevõtjad oleksid sunnitud lepinguid rohkem pidama.

Streigi survel võtavad ettevõtjad küll nõudmised vastu, aga ikka jääb midagi ripakile, sest kui ka üks ettevõtte jääb töötama ilma kollektiivlepinguta, seal tulevad väljaspool ametiühingut pooleldi õppinud töölised ja hakkavad odavamalt töötama ning nii lähevad tööhinnad jälle ruttu alla.

Pooleli jäänud streigi korral ei saa ka ametiühing tarvilikku kontrolli pidada.

Meil maksev kollektiivlepingute raamisaadus on puudulik, mis ei võimalda isegi tööpalka nõudmist muidu, kui kohtu nõude korras. Tartu ja Tallinna ühingud on algatanud põhimõttelisi lepingute protsesse, mis on käinud kuni Riigikohtuni ja need seal võitnud.

See määratu raske võitlus, laialipillatud tööliste organiseerimine ja kohtuskäimine kollektiivlepingute pärast on ametiühingutelt nõudnud väsitavat ning visa tööd.

Ühingute streikikassad on väikesed, selpeärast on vaja suuremat streigiabi väljastpoolt, mida võimaldaks ka rahvusvahelise liidu liikmeks astumine.

Juba aastaid tegutseb Rahvusvaheline Riietustöölise Kutsekretariaat kuhu kuuluvad peaaegu kõigi Euroopa riikide rätsepatöölised ja kust antakse streigiabi R. R. Liitu kuuluvatele streikijatele rätsepatöölisele.

Streigi korral maksustatakse rahvusvahelisesse liitu kuuluvad töölised streikiva maa tööliste kasuks ja kui maksustatakse need sad tuhandet töölised näit. meie rahas ühe sendiga, siis teeb see välja miljoneid, ning

sellise streigikapitali toetusel on streigi täielik kordaminek kindel.

Juba 3 aastat tagasi esimese rätsepatöölise liidu kongressi korral nõudsid Tartu ja Narva ühingud, et Liit rahvusvahelise kutsekretariaadiga ühineks. See on siamaani teostatamata, sest Tallinna ühingu vastuseismisel kus kongressi liikmed arviliselt enamuses ja Liidu juhatus enamikus Tallinna ühingust, ei astu selleks mingit sammu, vaid nagu kongressil ilmsiks tuli ei teatanud Liidu juhatus teistele Liidu liikmetele isegi Tartu ühingu nõuet, et rahvusvahelist ühinemist kongressil päevakorda võtta. Seda vastuseismise põhjust ei katsunudki Liidu juhatus kongressile selgitada, järjekult neid põhjusi ei olegi.

Kongressil kirjeldati küll väga veenvalt ja selgesti praegust päev-päevalt halvenevat rätsepatöölise seisukorda, rõhutati organiseerimistarvet jne. aga ei leitud ühtki teist radikaalsemat abinõu häda vältimiseks.

Tartu ja Narva ühingute nõuet ei võetud ka kongressi enamuse poolt eelolevasse Liidu tegevuskavvagi.

Liidu eelmise tegevusaruande juures märgiti ka seda, et Liit pole möödunud streikide korral oma liikmete vahel kontakti pidanud.

Liidu juhatusse valiti Tallinnast: Ligi, Vihmann, Hammer, Silber ja Partsmuth, Tartust Offril ja Pärnust Lage.

Revisjonikomisjonit valiti Gutman, Kosenkraanius ja Villemon.

Kongressi lõppedes jäi mitmetel ühingute esindajatel mulje, et rahvusvaheline ühinemine on paratamatu ja see ka teostub, kui töölised omas viimases hädas mõjuvaid abinõusid hakkavad otsima.

Meremehed palgakärpimise eel.

Tööartell asutamisel. — Ü. E. M. Liidu ja motoristide sektsiooni üldkoosolekud.

„Tööliste Hääles“ nr. 1, s. a. ilmunud ülevaate järele meremeeste olukorrast möödunud aastal selgub, et laevaomanikud on püüdnud vähendada palku kõigis mais ja nüüd näib üldine palgakärpimise laine jõudnud Eesti. Laevaomanikud tahavad kärpida palku 15 prots., mis aga täiesti põhjendamata, sest meie meremeeste palgad on nüü-kui-nüü madalamad kui teiste maade merimeestel, peale selle oma söök ja palgavähennemine välisvahutade languse tõttu. Meremeeste Liidu era-korraline peakoosolek 19. veebr. s. a. protesteeris kategooriliselt palgakärpimise vastu. Samuti protesteeris Ü. E. Meremeeste Liidu, kaubalaevastiku mehaanikute ja mehaanikute assistentide ühingu esindajate ühine koosolek palgakärpimise vastu. Eesti meremeeste palk on vähenenud lühema aja jooksul ligi 1/2 võrra. Liidu juhatusele tehti ülesandeks pööruda vabariigi valitsuse poole, et viimane vahemehena asuks tekkevat konflikti lahendamata. Praegu on palju meremehi töötä, kes sageli olles klassiteadvusetu, lähevad odavama palga

eest tööle. 1. märtsil peetud läbirääkimistel laevaomanikkudega ei jõutud kokkuleppele, vaid laevaomanikud lubasid esitada 3. märtsiks kalkulatsioonid, milles nad näitavad, et laevade käigushoid ei tasu end ära.

Taani ja Norra eeskujul otsustati asutada töötutele Liidu liigetele töömuretemiseks tööartell.

Tööliskoja üle esines ettekandega E. T. Kesklüüdi org. J. Mikkelson, kõrnutades seda Meremeeste Kodu seadusega. Jõuti otsusele, et meremeestel on otstarbekohasem kuuluda Meremeeste Kodu alla. Lähemas tulevikus saavad meremehed omale lugemistoa esialgu poliitseiijaoskonna keldri ja palka otsustati nõuda muist eesti ja muist välisrahas.

Ü. E. Meremeeste Liidu Laeva motoristide sektsiooni korraline üldkoosolek peeti 28. veebr. s. a. Tegevuse aruandest selgub, et sektsioon on möödunud aastal liigete verbimises pöördunud üleskutseva motoristide poole, samuti arendanud aktiivliikmete kaudu ametiühingulist agitatsiooni.

Motoristide seisukorda halvendab väga veeteede valitsuse teguviis, mis annab välja laevaomanike nõudel kutseta motoristide asetäitjatele ajutisi sõidulubasid, mille tõttu paljud I ja II järgu laevamotoristid on jäänud tööta. Olukorda raskendas seegi, et motoristide asetäitjad astusid madalamate palkadega teenistusse, kui kutselised motoristid ning laevaomanikud kasutades rasket olukorda, lisasid juure motoristidele mitmesuguseid kohustusi. Korduvalt protesteeriti eeltoodud teguviiside vastu veeteede valitsuse, Laevaomanikkude Ühingu juhatuse ja Meremeeste Kodu kes. Teenistuskohiti püüti mureseda laevaomanike seltsi ja Meremeeste Kodu kaudu, kuid suuremate tulemusteta. Mootorsõidukite hõkkumise tõttu kadus osa töövõimalusi ja ka ühingu kuuluvaid seltsimehi, keda sektsiooni juhatus kurvastusega mälestab. Toetuslaene ei suudetud anda puudustkannatavatele liikmeile väikese liikmemaksu korratu laekumise tõttu. Laenude tagasinõudmise juures on tulnud pikendada tasumise tähtaegu põhjusel, et võlglastel olid kauemat aega tööta. Palgakõrpinemiste vastu on peetud võitlust kontaktis teiste meremeeste organisatsioonidega. 80 laevamotoristist on organiseeritud 60.

Rahaline aruanne võeti vastu kr. 134.10 tasakaalus ja käesoleva aasta eelarve kinnitati kr. 93.10 tasakaalus ühel häälel,

Üldkoosolek otsustas saata delegatsiooni veeteede valitsuse masinate inspektor Tärna juure, et ei antaks enam välja ajutisi sõidulube kutseta motoristidele, kuna kutselised spetsiaal jõud on tööta. Samuti otsustati nõuda Meremeeste Kodu vanemalt, et ei registreeritaks enam „peale“ ajutiste sõidulubadega motoristide asetäitjaid.

Samuti protesteeris üldkoosolek ühel häälel laevaomanike kavatsuse vastu, alandada palku 15% võrra.

Sektsiooni liikmemaksuks määrati 2 kr. aastas, kuna liidu liikmemaks on 3 krooni aastas.

Uude juhatusse valiti V. Süld, K. Kaarmann ja A. Viikmann, revisjoni-komisjoni A. Vesiloik, A. Nütenberg ja A. Satnik.

Liidu juhatusse sektsiooni esindajana valiti Süld, asemikuks Satnik.

Läbivääkimistel arutati küsimust, millal motorist kuulub juhtkonda ja selgitati, et kui motorist täidab vastava järgu mehaaniku kohuseid üle 150 effekt H. P. mootoriga laevas, kuulub ta juhtkonda.

Pärnu sadamatöölised liituvad I. T. F-ga.

Rida nõudeid olukorra parandamiseks.

Pärnu Sadamatöölise Ühingu üldkoosolekul, 6. märtsil s. a. valiti E. T. Keskliidu nõukokku esindajaks F. Tamman.

Välismaade sadamatöölise olukorrast möödunud aastal andis lühikese ülevaate keskliidu org. G. Mikkelsen, peatudes lähemalt sadamatöölise kaitseaduste juures, tuues näiteid välismailt, kus sadamatöö on korraldatud kollektiivlepingute või vastavate määrustega.

Meilgi tuleks määrata kindlaks tööliste arv sadamates, mis läheb vaja navigatsiooni hooajal tarvilikkude tööde tegemiseks. Igale sadamatöölisele peaks antama välja vastav palgaraamat töötunnistusena, milleta tal poleks õigust sadamas töötada. Tööandjad peaks olema kohustatud võtma tööle ainult säärase palgaraamatutega varustatud isikuid. Neid raamatuid annaks välja sadamavalitsus ametiühingu poolt esitatud isikutele, või loodaks selleks eriline sadamatöö nõukogu, kust võtaksid osa töökaitseinspeksioon, E. T. Keskliit, sadamatöölise ametiühing ja sadamavalitsus oma esindajate kaudu. Sadamatöid tohiks korraldada ainult need käitised, ametiühingud ja artellid, kes peavad kinni neist määrusist, vastasel korral võetakse neilt töötamise luba. Tööliste palkamine ja palgamaksmine sündigu kindlas, selleks määratud ruumes ja järjekorras, töölopul antagu täp-

sed andmed tehtud töö ja saadava palga kohta. Naiste tööd tuleks piirata ja ühesuguse töö puhul mehega antagu ka ühesugune tasu. Samuti tuleks juhtida sadamatööd vahetult töölisartellide või ametiühingute kätte ja piirata stivide vaheltkasu.

Koosolek pooldas täiel määral esitatud nõudeid ja juhatusse tehti kohuseks astuda vastavaid samme nõuete esitamiseks ametiasutusele. Tallinna sadamatöölised on juba sellesisulise märgukirjaga esinenud teedeministrile.

Pärnu sadamatöölised tegid ettepaneku sadamatöölise Liidu asutamiseks Eestis, kuid et kavatsusel on suuremaulatuslikuma transporttöölise liidu organiseerimine ja kevadel on oodata I. T. F. peasekretäri Eda Fimmeni Eestisse tulekut, siis otsustati jätta äraootavale seisukohale, kuid astuda otseselt I. T. F. liikmeks, milleks E. T. Keskliit annab oma nõusoleku.

Koosolekul algatunud küsimuste all kurdeti, et töölistel puudub vastav ooteruum, kus võiks leida varju kurja ilma eest laevu oodates ja külmaga lõunatada. Otsustati astuda samme võimude ees nende hankimiseks. Vene valitsuse aeg olid kaks sellast ehitust, kuid vabariigi valitsuse aeg kisti need maha aga uusi asemele ei tehtud.

Ametiühinguline sisemaine ringvaade.

E. T. KESKLIIDU NÕUKOGU KOOSOLEK.

20. märtsil, algusega kell 10 hommikul, peetakse ära Tallinnas, V. Pärnu mnt. 31, Keskliidu ruumides Eestimaa Töölisühingute Keskliidu nõukogu korraline koosolek, mille päevakorras on:

1. Koosoleku rakendus.
 2. Aruanded
 - a) 1931. a. tegevusest,
 - b) 1931. a. rahaline ruanne.
 3. Eelarve.
 4. Töökava.
 5. Majandus- ja sotsiaalpoliitiline olukord meil ja välismaal ning lähemad väljavaated — Aleks. Oinas.
 6. Uuemad sotsiaalseadused — B. Eilmann.
 7. Koosolekul algatatud küsimused.
- Liitunud organisatsioonidele on vastavad kutsed ja tarviline materjal kätte saadetud. Eelduste järele võib loota, et nõukogu koosolekule tuleb esindajaid kõikidest Eestimaa Töölisühingute Keskliiduga liitunud organisatsioonidest.

KEELDUGE SOOME MINEMAST.

Soome meremehed on 15. sept. 1931. a. kollektiivlepinguta, mille tulemuseks on palgalanemine mõnedes laevades kuni 300 Soome marka. Laevaomanikud kasutavad praegust rasket ja lepinguta olukorda, et palku alla lüüa. Soome meremeeste liit on pöördunud eesti meremeeste liidu poole palvega, et see hoiataks eesti seltsimehi minemast soome meremeeste olukorda hälvendama. Eesti meremeestel seisab ees omal palgakonflikt laevaomanikega, kes tahavad uute normide järele vähendada palku kuni 32 prots. Delegatsioon läheb teedeministri juure, et vabariigi valitsus astuks vahele ja kindlustaks palgad, kui laevaomanike moratooriumile vastu tullakse.

E. RAUDTEE TÖÖLISTE ÜHISUSE

esitajatekogu koosolek peetakse 3. aprillil s. a. kell 10 hom. Raudteelaste Kodu ruumes, Kopli tän. 7-a Tallinnas.

Päevakord:

- 1) Koosoleku rakendus.
- 2) 1931. aasta aruande kinnitamine.
- 3) 1932. a. eelarve ja tegevuskava kinnitamine.
- 4) Valimised põhikirja järele.
- 5) Matmise toetuse abiandmine perekonnaliigetele.
- 6) Liikmeksastuja vanaduse ülemmäära kindlaksmääramine.
- 7) Koosolekul ülesvõetud küsimused.

TALLINNA MAALRITÖÖLISTE AMETIÜHING MÖÖDUNUD AASTAL.

Tallinna Maalritöölise Ametiühingu korralisel aastaüldkoosolekul ettekantud aruande järele on korraldatud m. a. mais organiseerimiskuu, mille tulemusena ühingu liigete arv suurenes ligi 50%. Ühing on levitanud oma käsiraamatut, millest on tulnud sisse 223.85 kr.

Ühing sai nägusa lipu, mida tarvitati 3 demonstratsioonil. Teatavat kaitset loodetakse töösokuse ametite funktsioneerima hakkamisest. Majanduslikele raskusile vaatamata suudeti väljaminekuid tasakaalustada sissetulekutega. Ühingu bilans oli aasta lõpul kr. 562.86, sissetulekuid kr. 520.50 ja väljaminekuid kr. 267.46.

1932. a. eelarve kinnitati kr. 420 suuruses. Eriti väärib märkimist üldkoosoleku otsus tellida kõigile oma liigetele „Töölise Hääl“ 1932. a., millest ka teised ametiühingud peaksid võtma eeskujut.

Tähelepanu väärib ka liikmemaksu tõstmise otsus, sest meie ametiühingute liikmemaksud on võrreldes teiste maade ametiühingute liikmemaksudega äärmiselt madalad, siis ei suuda ametiühing oma liigete majanduslikku olukorda kindlustada. Sellest ammugi tuntud tõesest on ka maalritöölised saanud aru, tõesest liikmemaksu 25 sendilt 50 sendile kuus tööl olles ja 1. maist s. a. hakatakse maksma abiandmise kassa fondiks 1 kr. kuus ja 1. maiks tuleb uuel juhatusel töötada välja toetuskaasa kodukord ja esitada üldkoosolekule kinnitamiseks. Tööta liikmed on maksust vabad, kuid on kohustatud end registreerima juhatusetele vähemalt iga kuus.

Uude juhatuse valiti smd. Mets, Piibor, Petrov, Leinberg (end.), Viideman, Pikker ja Mägi (uued); revisjonikomisjoni valiti Ajasta, Kulden ja Saarberg. Keskliidu nõukogusse valiti ühingu esindajaks Petrov ja asemikuks Leinberg, Kesknõukogusse Mets ja Petrov, ning neile asemikeks Leinberg ja Pikker.

Kuna senine ühingu esimees Laks on põhikirja põhjal sunnitud lahkuma, tänab ta kõiki, kes aidanud kaasa ühingu edukaks tööks, koosolejad omalt poolt tänavad endist esimeest püstitõusmisega ja soovivad, et ta jääks edasi ühingu liikmeks.

Ü. MAJATEENIJATE AMETIÜHINGU ÜLDKOOSOLEKULT.

Üleriikliku Majateenijate Ametiühingu korraline üldkoosolek peeti 8. märtsil. Ühingul on umbes 200 liiget. Juhatas F. Vesley, aruandjaks — K. Tulp. Ühing oma tegevuses on püüdnud arendada kõigiti oma töötutele liigetele määratud kodu, mille tarvitamine arenenud jõudsalt. Erihist rõhku on pandud kutsesokuse ja teiste teadmiste täiendamisele. On korraldatud külma laua, saksakeele ja õmb-luse kursusi, milledest 2 viimast lõpevad mai-kuus. Osavõtjaid kursustest 40—50. Suuremat pingutust on nõudnud kaunis suure ühiritasumine, mida küll viimasel ajal on natuke vähendatud. Ühingu liigetele on korraldatud

terve rida kõnekoosolekuid mitmesugustel teemidel.

Rahaline aruanne võeti esitatud kujul ja suuruses vastu, samuti kinnitati k. a. eelarve kr. 2.075 suuruses, milles puudujääk kr. 775 on nähtud ette.

Vanematele liigetele otsustatakse 2 voodit „Kodus“ anda maksuta kasutada, kes üle 60-aastased ja vähemalt 5 aastat olnud korralik liige.

Uude juhatusse valiti K. Tulp, Veber, Alber, Mikmann, Maaser, Reicher, Vihvelin, Mällo ja Anderkop, revisjonikomisjoni Öpa, Määra ja Matverk, Keskliidu nõukogusse esinäjaks Juuli Mäe ja peale selle valiti 5-liikeline peotoimkond.

Lühema kõnega majateenijate sotsiaalseaduste ja ametiühinglaste ülesannetest esines keskliidu org. J. Mihkelson.

NARVA RÄTSEPATÖÖLISTE ELUST.

Narva Rätsepatöölaliste Ühingu üldkoosolekul ettekantud aruandest selgus, et ühingul on olnud möödunud aastal sissetulekuid kr. 497,73 ja väljaminekuid kr. 475,91.

Oma liigetele on moodustatud abiandmise kassa, kust möödunud aasta jooksul on antud toetust kr. 260 suuruses, laenuid mõningaill liikmeilt laekuvad aga visalt, mis seletatav raske olukorraga.

1932. a. eelarve kinnitati kr. 145 suuruses ja oma kutseala liidu juhatuselt otsustati nõuda üks kord aastas vähemalt tegevuse aruannet ja kongressil katsuda saada 1 esitaja liidu juhatusse.

Uude juhatusse valiti Breem, Niinep, Unt, Allik, Ahil ja Kaasik, revisjonikomisjoni — Kütt, Lass ja Pärn ning kongressi saadikuks Kaarnik ja Ahil.

Narva ametiühingud kannatavad praegu kõik enamvähem kohaste ruumide puuduse all. Kuna nüüd gildede varandused on tulemas korraldamisele vastava seaduse põhjal, siis on loomulik, et ametiühingud kui väike-gilde järeletulijad võiksid kasutada gildede varandusi. Väike-gilde koosseisus oli viimasel tegetsemise ajal 11 tööandjat aga 30 selli. Kuna ruumide andmise vastu ametiühingutele on kaubanduse ja tööstuse ringkonnad, siis otsustati koos teiste Narva ametiühingutega, mis kuuluvad E. T. Keskliitu, astuda linnavalitsuse ees samme, et gildede varanduste korraldamisel peetaks silmas ka ametiühingute, kui gildede otseste järglaste huviseid ja antaks kasutada ruume, kuhu võiksid koonnuda Narva kutseühingud.

Enne jooksva päevakorra arutamist kõneles E. T. Keskliidu org. J. Mihkelson Ametiühingute toetuskassadest ja omaabist, näidates lähemalt, millistel aladel ametiühingud on asunud omi liikmeid toetama.

NARVAS TÖÖTATAKSE ÖÖSEL.

Narva Toidu- ja Maitseainete Töölaliste Ühingu koosolekul, 6. märtsil s. a. arutati peamiselt öötöökeelu rikkumise küsimust, sest kohalik pagari on ses suhtes eriti agarad ja tahavad alustada tööd hommikul tund aega varem. Otsustati saata märgusiri majandusministeeriumile öötöö keelu kõvendamiseks. Tööliste palku nagu kõikjal on kärbitud 25% võrra.

JALANÕUDE VALMISTAJATE JA TÄRVI-TAJATE ÜHING ASUTATUD.

Veebruari lõpul peeti Tallinna jalanõude valmistajate ja tarvitajate ühingu asutamise koosolek. Liikmeid on ühingul praegu registreeritud saja ümber. Asutaja liige Münter andis lühikese ülevaate kingsepatöölaliste praegusest olukorrast ja ühingu asutamise vajadusest.

Juhatusse valiti Münter, Saar, Niimann, Reinberg ja Int, revisjonikomisjoni Elisabeth Koch, Veroonika Int ja Roman Rink.

Ühingu on alustanud juba tegevust „Estola“ nimetuse all. Jalanõude valmistamist alustatakse ühiselt, kuna E. T. K. aitab valmissaadusi turustada.

KOHTLA JA KUKRUSE KAEVANDUSTÖÖLISTE ÜHINGUD TEGUTSEMAS.

Kukruse Kaevandustöölaliste Ühingu esimene üldkoosolek peeti 21. veebruaril s. a. Uude ametiühingusse oli registreerunud juba 82 liiget.

E. T. Keskliidu esimees B. Eilmann tutvustas põhikirjaga ja refereeris ametiühingute toetuskassadest ja omaabist.

Sisseastumismaksuks määrati 50 senti ja liikmemaksuks $\frac{1}{2}$ % kuupalgast. Juhatusse valiti: R. Rätas, E. Päcko, Leinberg, Preis, Kollo, Köstik ja Remmelgas; revisjonikomisjoni A. Palm, R. Sigri ja V. Randsik.

Kuulanud ära sms. Eilmanni selgituse organiseerimise küsimusest, otsustas koosolek astuda ühel häälel E. T. Keskliitu.

Samal päeval peeti ka Kohta-Järvel kaevandustöölaliste ametiühingu koosolek. Kohtla-Järve ametiühing jäi teatavaks ajaks soiku, selletõttu, et juhatus peaaegu terves koosseisus oli läinud Kiviõlisse. Peale eeltoodud olukorra selgitamise F. Kauksi poolt otsustati ühingu tegevust arendada edasi. Samas võeti kohe 15 uut liiget vastu, millele järgnes sms. B. Eilmanni kõne ametiühingute omaabi kohta. Senise iganenud põhikirja asemele otsustati töötada välja uus põhikiri.

Juhatusse valiti Kauks, Almänn, Salmikov, Ant ja Hangas. Liikmemaksuks määrati $\frac{1}{2}$ % palgast, arvestades 3 kuu keskmise teenistusega.

SISUKORD: 1) E. Töölisühingute Keskliidu 1931. a. tegevusest. 2) Valitsuste vahetus. 3) Töö väheneb, palgad langevad. 4) Dr. Paul Kalnin — läti-estli töölisliikumise üks rajajaid. 5) J. Rlesment — Palgaraamatu juriidiline iseloom. 6) Sadamatöõ korraldus uutele alustele. 7) Saksa ametiühingute erakorraline kongress. 8) R. H. Liidu tegevusest. 9) Norra ametiühingulise liikumisest. 10) E. Rätsepatöölaliste Liidu 2. kongress. 11) Meremehed palgakärpimise eel. 12) Pärnu sadamatöölised liituvad I. T. F-ga. 13) Ametiühinguline sisemine ringvaade.

Toimetus: E. Joonas, K. Must, L. Metslang, J. Mihkelson. Vastutav toimetaja: K. Must. Väljaandja E. Töölisühingute Keskliit. Ilmub Tallinnas kord kuus. Tellimishind: aastas 60 senti, 6 kuud 30 senti, üksiknumber 5 senti. Toimetus ja talitus: Tallinn, V. Pärnu 31—4, tel. (2)24-74

Kirjast. o.-ü. „Täht“ trükikoda, V. Pärnu mnt. 31. 1932.